

Politikai helyzetkép

NEMZETKÖZI SZEMLE

Az elmúlt hetekben Kelet-Európa demokratikus erőinek összefogása jelentős lépésekkel haladt előre.

A szovjet-bolgár és a szovjet-finn segélynyújtási egyezmény.

Dimitrov, a bolgár népköztársaság miniszterelnöke a bolgár kormányküldöttség élén március 16-án Moszkvába érkezett, hogy barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyújtási szerződést kössön a Szovjetunió kormányával.

Sztálin generálisszimusz 16-án fogadta a kormányküldöttséget, majd 18-án a Szovjetunió részéről Molotov külügyminiszter, a bolgár népköztársaság részéről Dimitrov miniszterelnök aláírták a szovjet-bolgár kölcsönös segélynyújtási egyezményt.

A szerződés hasonló a már korábban megkötött szovjet-román és magyar-szovjet egyezményhez.

*

A finn kormány március 10-én hozta nyilvánosságra, hogy küldöttség utazik Moszkvába a barátsági szerződés feltételeinek megbeszélésére. A finn kormányküldöttség március 22-én érkezett Moszkvába. Bár a finn reakció pártjai a svédországi amerikai nagykövet bátorítására állandó nehézségeket támasztottak és minden eszközzel igyekeztek megakadályozni a kormánydelegáció elindulását, majd annak sikeres munkáját, a tárgyalások eredménytelennel jártak és április 6-án aláírták a szovjet-finn barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyújtási egyezményt.

Választások Romániában.

A népi demokrácia elsőpró győzelmét jelentette a március 28-án lefolyt romániai választás. A választásokon közel 8 millió férfi és nő az összes jogosultak 91%-a szavazott. A szavazatok 93,2%-át, a Népi Demokratikus Arcvonal szerezte meg. A Népi Demokratikus Arcvonalban ez Egységes Román Munkáspárt, az Ekés Front, a Magyar Népi Szövetség és a Nemzeti Néppárt szerepel. A liberális párt 2,8%-ot, különböző független csoportok 3,3%-ot és Független Parasztpárt 0,7%-ot kapott. A Népi Demokratikus Arcvonal 405 mandátumhoz jutott az új parlamentben. A Magyar Népi Szövetség 31 jelöltje közül 30-at választottak meg. „A román választásokkal — írta a L'Humanité — a nemzetközi reakciót legutóbbi

időkben szenvedett sok kudarca után, most újabb vereség érte”.

A munkáspártok egyesülése Lengyelországban is küszöbön áll. Gomulka a lengyel munkáspárt főtitkára március 22-én kijelentette, hogy a lengyel munkáspárt híve a munkáspárt és a szocialista párt egyesülésének. Március 25-én a lengyel szocialista párt központi választmányának elnöke úgy jellemezte a helyzetet, hogy érkezett, az idő a lengyel munkáspártok egyesülési tárgyalásának megkezdésére.

Kilépések a szocinformból.

A Marshall-tervben résztvevő országok szocialista pártjai március második felében tanácskozásokat tartottak Londonban. A tanácskozásokon az angol munkáspárt opportunisták és az imperializmust kiszolgáló álláspontja kerekedett felül. Ezért március 23-án a cseh-szlovák szociáldemokrata párt és a lengyel szocialista párt értesítette a londoni Szocialista Tájékoztató Irodát hogy megszakítja kapcsolatait a Szocinformmal.

Az olasz szocialista párt politikai bizottságának április 1-i ülésén approbálta az olasz szocialista kiküldöttek londoni magatartását (az olaszok ugyanis otthagyták a tanácskozásokat) és megállapította, hogy a nyugateurópai szocialista pártok a nyugati tömb katonai és politikai céljait szolgálják. A bolgár szociáldemokrata párt központi bizottsága április 2-án ugyancsak olyan értelmű döntést hozott, hogy megszakítja kapcsolatait a nyugateurópai szocialista pártok irodájával. A magyar szociáldemokrata párt március 23-án értesítette a nemzetközi szocialista irodát, hogy kilép a Szocinformból.

A szovjet hadsereg leszerelése.

A Szovjetunió békepolitikájának megnyilvánulása volt a szovjet kormány elhatározása, amelynek értelmében a szovjet hadsereg idősebb korosztályait leszerelik. A TASS-iroda közölte, hogy a leszerelést 10 nap alatt végrehajtják, a leszerelt tiszteket és katonákat új polgári hivatásokra képezik át.

A szovjet leszerelés híre Truman elnök beszédével egyidőben jutott a világ közvéleményének tudomására és alaposan megzavarta az amerikai imperialisták háborús terveit. A beszéd által kirobbantott oktan háborús hisztéria lecsillapítása szempontjából nagyjelentőségű

volt Pányuskinak, a Szovjet-Ünő washingtoni nagykövete a *Szovjet—Amerikai Társaságban* elmondott beszéde. A szovjet nagykövet hangsúlyozta, hogy a Szovjet-Ünő külpolitikája lehetővé teszi a kapitalizmus és a szocializmus békés együttélését és kölcsönös jóakarattal az együttműködés mindkét részről gyümölcsözővé válik. „Az emberek, — mondotta a szovjet nagykövet — békét kívánnak és nem engedik meg, hogy a világ még egyszer háborúba keveredjék egy kis csoport önző érdekei miatt”.

A „fegyveres diplomácia” alkalmazása.

Az amerikai politikát hűségesen kiszolgáló nyugat-európai kormányok a múlt hónap közepén katonai szerződést kötöttek Brüsszelben. A szerződésben Nagy-Britannia, Franciaország, Belgium, Hollandia és Luxemburg vesznek részt. (A szerződéssel lapunk más helyén külön cikkben foglalkozunk.)

E szerződés közvetlen visszhangjaként Truman elnök március 17-én, egy esztendővel a balsikerű „Truman-elv” meghirdetése után beszédet tartott az Egyesült Államok Kongresszusának együttes ülése előtt. Az elnök az európai helyzetet komolynak minősítette és három javaslatot terjesztett a kongresszus elé:

1. Az európai segélyprogram (Marshall-terv) sürgős végrehajtását.

2. Általános katonai kiképzés elrendelését.

3. Sorozások megkezdését. A Truman-beszéd komor színekkel ecsetelte a világhelyzetet és az imperialista államok lakossága között újabb háborús hisztéria-hullám elindítójává vált. A beszéd közvetlen céljai azonban nyilvánvalóak. Az elnök a „hideg-háború” felelevenítésével indokolt akart teremteni az olaszországi választásokba való nyílt amerikai beavatkozáshoz, másrészt pedig háborús hangulat keltésével és a nemzeti összefogás hirdetésével alaposan megromlott elnökválasztási esélyeit igyekezett megjavítani. A beszédet Wallace „gyalázatos”-nak minősítette. Az amerikai sajtó egy része, rámutatott arra, hogy a beszéd nem egyéb, mint olcsó kortesfogás. Wallace a rádió előtt kijelentette, hogy harcot kell indítani a békéért, a kötelező katonai szolgálat elrendelése ellen és el kell távolítani azokat, akik a háborút magánérdekek nyereszkeskedő vállalkozásává teszik.

Truman kongresszusi beszéde a világ haladó köreiben rossz hatást váltott ki. Zilliacus, az angol munkáspárt balszárnyának vezetője szerint „az a kardcsörtető, terjeszkedő és imperialista hatalom, mely ma a békét fenyegeti, nem más, mint az Egyesült Államok”.

A beszéd nyomán fény derült az amerikai imperialisták két táborra közötti ellentétkekre is. A Forrester nemzetvédelmi miniszter körül csoportosult olajtrösztök elégedetlenek Marshall külügyminiszter „engedékeny” politikájával és még erőszakosabb külpolitikát követelnek. A külügyminisztert Forrastallal vagy Draper tábornokkal, a jelenlegi honvédelmi államtitkárral szeretnék felváltani.

Olasz helyzet a választások előtt.

Amilyen mértékben közeledik április 18-a, az olasz választások időpontja, olyan arányban bontakozik ki egyre inkább az amerikai politikai és a nemzetközi reakció egyesült beavatkozási kísérlete az olasz helyzetbe. A józanabb amerikai lapudósítók is elismerik, hogy az olaszországi népi arcvonaltól rendkívül erős, és tisztá választások esetén könnyen megszerezheti a szavazatok többségét. Ezért az amerikai politika a nyílt beavatkozás és a kortes-ígéretése minden eszközt igénybeveszi, hogy az olasz választókat befolyásolja. Ennek a politikának egyik jellegzetes megnyilvánulása volt a francia—olasz vámunió aláírásakor Bidault francia külügyminiszter beszéde, amelyben Trieszt Olaszországhoz való visszacsatolásának szándékát jelentette be. (A trieszti kérdéssel lapunk más helyén külön foglalkozunk.)

A De Gasperi kormány kortesú nemcsak Dunn római amerikai nagykövet csapott föl, hanem a Vatikán is, mely a politikai harcba kretlenül beavatkozva igyekszik a tömegeket a népponttal szembeállítani. Az USA a nyílt fenyegetéstől sem riad vissza. Amerikai hadihajók egész sora cirkál az olasz vizeken és a „Washington

Star” jelentése szerint Németország amerikai övezetéből fegyverszállítmányok érkeznek Olaszországba. Az olasz kormány és vele szövetséges fasiszta örök terrorjának a választási hadjárat során idáig 12 halálos áldozata volt. A kormány a tömegek megfélemlítése céljából április 4-én katonai és rendőri felvonulást rendezett Rómában, amelyben 25.000 főnyi, amerikai tankokkal és ágyúkkal felszerelt fegyveres csapat vett részt.

Az amerikai beavatkozás egyik jelentős indító okára mutatott rá a „Telepress” hírügynökség. Eszerint az Egyesült Államok kapitalistái 1943. óta mintegy 300 millió dollárt fektetettek be Olaszországban. Az olajtrösztök, a Dupont vegyipari tröszt, az elektromos társaságok és a légi társaságok, mind érdekelve vannak ebben a befektetésben. Természetes tehát, hogy minden eszközzel hatalmon akarják tartani az „Amerikai Párt” kormányát. Mindennek ellenére az olasz kommunista párt főtitkára, Togliatti kijelentette, hogy „földcsuszamlást” vár a választásokon és nyílt válaszáadásra szólította fel De Gasperit, hogy a népi arcvonaltól győzelme esetén hajlandó-e átadni békésen a kormányt. Togliatti optimizmusát igazolja, hogy még a konzervatív londoni „Economist” is megállapította: napról-napra nő az ellen-szenv De Gasperi kormánya iránt.

Spanyolországi tervek.

A múlt hónap elején az amerikai diplomácia megkezdte cselszövéseit Franco Spanyolországának a nyugati tömbbe való bevonására. Az első lépés az volt, hogy Washington és Madrid között helyreállították a diplomáciai kapcsolatokat, majd Franco bankárképviselői megjelentek Amerikában 150 millió dolláros hiteltárgyalások lebonyolítása céljából. Az amerikai kormány nem titkolta, hogy ellenértékképpen politikai követeléseket támaszt és jogot akar szerezni repülőterámaszpontok építésére a Spanyol-félszigeten és Spanyol-Marokkóban. Ezt követően Myron Taylor a Fehér Ház vatikáni különmegbízottja, Francohoz repült és tárgyalásokat folytatott a fasiszta diktátorral, melyeknek eredményeképpen március végén az amerikai képviselőház hozzájárult Franco Spanyolországának a Marshall-tervbe való bevonásához. (!) Az amerikai képviselőház döntése óriási felháborodást keltett az egész világon az USA politikája ellen. Celler demokrata-párti képviselő kijelentette, hogy a határozatnak katasztrófális hatása lesz az olasz választásokra. Párisi spanyol demokratikus körök ezzel kapcsolatban megjegyezték, hogy az amerikai határozat hatására a Franco-ellenes spanyolok tömegei a kommunista-párt felé fognak fordulni. Ezeknek a híreknek a hatására az Egyesült Államok kormánya kénytelen volt visszavonulni. A javaslatot a szenátus leszavazta, illetve azzal az indoklással vetette el, hogy új országnak a segélyprogramba való felvétele a 16 résztvevő országtól függ. (?) Mindez nem bizonyítja persze, hogy az USA végleg elvetette Franco Spanyolországának bevonását a tervbe, mert éppen Taylor jelentette ki, hogy rövidesen újabb látogatást tesz Madridban. Amerika vatikáni követének ezt a kijelentését Francoék joggal értelmezték, úgy, hogy Spanyolországot mégsem zárták ki véglegesen a Marshall-tervből. De erre ened következtetni a Spaak belga külügyminiszter washingtoni látogatásával kapcsolatban elteremtett hír is, hogy a brüsszeli öthatalmi egyezményben résztvevő államok az Egyesült Államok katonai biztosítékaira csak akkor számíthatnak, ha már Olaszország és Spanyolország is tagja lesz a nyugati tömbnek. A Marshall-tervet egyébként április 6-án Truman elnök aláírta. Ezzel a terv érvénybelépett. A segélyben részesülő országok egyrésze azonban borúlátóan tekint a terv eredményei elé, így Angliában a konzervatív „Daily Express” hangsúlyozta, hogy a Marshall-terv csak kárt hozhat Angliára. A brit közéleti miniszter szerint is korai arról még csak beszélni is, hogy a Marshall-terv életbelézésének következményeként javulni fog Anglia ellátása.

Pán-amerikai értekezet.

Az amerikai kontinens 21 államának képviselői március 30-án összeültek Bogotában, hogy a múlt évi Rio de Janeiroi Pán-amerikai konferencia elhatározásait, többek között a „nyugati félteke” országainak egységes-

katonai szervezetbe való tömörítését, létrehozzák. Az értekezleten azonban szóba került más kérdés is, és pedig a nyugati hatalmak amerikai birtokainak felszámolása. A „Pravda” szerint az USA-nak ezzel az értekezlettel az a célja, hogy tokozza az ellenőrzést a latin amerikai államok fölött, másrészt, hogy minden nem amerikai államot, így elsősorban Angliát és Franciaországot kizorítsa a nyugati féltékéről. Hogy az amerikai politika komoly eredményt akar elérni, arra jellemző, hogy Marshall külügyminiszter népes küldöttség élén érkezett Bogotába és a hírek szerint a tárgyalások egész folyamán — mintegy négy hétig — ott szándékozik tartózkodni. A pánamerikai konferencia első hetében — mintegy az amerikai politika elleni tiltakozás jeleként — véres forradalom tört ki Columbiában. Az értekezlet emiatt tíz napra félbe kellett szakítani.

A német helyzet.

A német helyzet az elmúlt hetekben, a február végén tartott londoni háromhatalmi értekezlet határozatainak megfelelően fejlődött. A szovjet kormány a londoni értekezlet után jegyzéket nyújtott át a három nyugati hatalomnak és ebben megállapította, hogy a német kérdésben a Szovjetunió megkerülésével tartottak értekezletet, ami a potsdami egyezmény egyenes megsértése. A jegyzék rámutatott arra is, hogy a három nyugati hatalom Nyugat-Németországot, be akarja vonni a nyugati tömbbe. A Potsdamban lefektetett német egység megsértésének kirívó eseménye volt az is, amikor március 20-án Németország három nyugati övezetének katonai parancsnokai kijelentették, hogy teljes megegyezésre jutottak a francia megszállási övezetnek az egyesített angol-amerikai övezettel való fúziója kérdésében.

A nyugati hatalmak eljárása arra készítette az Ellenőrző Tanács szovjet tagját, Szokolovszkij tábornagyot, hogy március 20-án bejelentette a szovjet kiküldöttek kivonulását a berlini Szövetséges Ellenőrző Tanács üléséről.

Berlin és a keleti övezetek „kifosztása”, amely az eddigi ellenőrzési rendszer mellett egész ipartelepek nyugatra való szállítását tette lehetővé, arra készítette továbbá a szovjet övezet parancsnokát, hogy Berlin és a nyugati övezetek közötti személy- és áruforgalom átvezsgálását rendelje el. Az ebből, valamint egy brit utas szállító gép és egy szovjet vadászgép összeütközéséből származó feszültséget egyrészt a szovjet hatóságok tapintatos eljárása, másrészt Szokolovszkij és Montgomery tábornokok berlini találkozása csillapította le.

A nyugati hatalmak németországi politikájára jellemző, az elhatározás, hogy az I. G. Farbenindustriét, a német hadigépezet egyik leghatalmasabb pillérét, visszaadják a németeknek. Ezzel az elhatározással a németországi szövetséges ellenőrző tanács egyik legfontosabb határozatát szegték meg, amely kimondja, hogy az I. G. Farbenindustriét fel kell számolni és el kell kobozni. Amerika németországi politikájára éles fényt vet még egy Tanjug jelentés, amely szerint az amerikai övezetben felszólították a hontalan személyeket, hogy lépjenek be az amerikai idegenlégióba. Ennek megszervezését állítólag Anders lengyel tábornokra bízta.

Az osztrák államszerződés kérdésében a Szovjetunió magatartása folytán lényeges előrehaladás történt. A Szovjetunió a megegyezés érdekében újból csökkentette az ausztriai olajtermelésre vonatkozó igényét és kijelentette, hogy mind az olajfeltárás, mind a koncesszió kérdésében kész további engedményeket tenni. Az Egyesült Államok megbízottja a legnagyobb elismerés hangján nyilatkozott erről a szovjet lépésről. A nyugati hatalmak azonban mégis szeretnék zátonyra futtatni az osztrák békeszerződésről folyó tárgyalásokat. Ennek egyik oka az, hogy a németországi és más európai ú. n. „föderalisták” régensburgi tanácskozásán katolikus „délnémet szövetséget” akarnának létrehozni, amely Nyugat-Ausztriát is magában foglalná és az Egyesült Államok és a Vatikán együttes védnöksége alatt állna.

Fordulat Palesztina ügyében.

Március 19-én az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsának az USA új javaslatot nyújtott be a palesztinai kérdés rendezésére. Ebben az Egyesült Államok a novemberi UNO döntéssel ellentétben, új politikát tart szükségesnek Palesztinára vonatkozóan, amelynek lényege, hogy a felosztási tervet, mint hasznavehetetlent, el kell vetni. Az Egyesült Államok megváltozott álláspontját Austin USA megbízott azzal indokolta, hogy a felosztás a mandátumos hatalom fegyveres erőinek visszavonása következtében nyílt háborúra vezetne Palesztinában. Az USA új palesztinai politikája azonban függvénye az egész közelkeleti amerikai stratégiának. Az amerikaiak a nyugati tömbhöz hasonlóan keleti tömb létrehozásán fáradoznak, amelybe Görögország, Törökország és az arab államok tartoznának. Az arab államok támogatását azonban mindaddig nem lehet elnyerni, amíg Palesztinában a nyugati nagyhatalmak az arab érdekekkel ellentétes politikát folytatnak. A politikai pálfordulás másik oka, az olajtrösztök közbelépése. Forrestal nemzetvédelmi miniszter, akinek befolyása mind a kül- mind a belpolitikára egyre növekszik, tudvalévően a Dillon, Read and Co. newyorki bank elnöke volt. Ez a bank jelentős olajérdekeltségekkel rendelkezik az ARAMCO-ban, az Arab—Amerikai Olajtársaságban. A Standard Oil körül csoportosult olajimperialisták természetesen mindent elkövetnek, hogy a középkeleti arab államok területén lévő olajmezők kiaknázását és az olajvezetékek biztonságát az USA politikája ne veszélyeztesse. Ez úgylátszik sikerült is nekik Forrestal és Henderson-on keresztül, aki az amerikai külügyminisztérium közelkeleti osztályának főnöke, s hírek szerint nagyobb összegeket fogadott el Arab—Amerikai Olajtársaságtól. Az amerikai terv Palesztina igazgatását az Egyesült Nemzetek Gyámsági Tanácsára bízna és a palesztinai kormány élén a Tanács által kinevezett főkormányzó állna. Ez a megoldás nyilvánvalóan állandósítaná Palesztina ellenőrzését a külföldi nagytőkések által. A Szovjetunió ragaszkodik az UNO eredeti határozatához, Gromiko szovjet delegátus kijelentette, hogy a szovjet kormány egyedül az önálló arab és zsidó állam megvalósítását hajlandó támogatni. A szovjet kormány szerint a kettéosztás békés eszközökkel megvalósítható, ha a Biztonsági Tanács hozzá kezd a feladat végrehajtásához.

MAGYARORSZÁG

Az államosítás hatalmas előrehaladása.

Az elmúlt hetek legjelentősebb kormányintézkedése a száznál több munkást foglalkoztató üzemek államosítása volt. A kormány rendeletének nemcsak gazdaságpolitikai jelentősége van, hanem az távolabbi hatásaiban és következményeiben döntő fontosságú a népi demokrácia megerősödése, a társadalom és a termelés szocialista megszervezése szempontjából is. Az intézkedés jelentősége az ország gazdasági és társadalmi szerkezetének megváltoztatásában a földbirtok reforméhoz hasonlítható. Ez az intézkedés szervesen következett népi demokráciánk jellegéből és alapvető céljaiból. Az

egész magyar gazdaságpolitika uralkodó szempontja kezdetől fogva a magyar nép életszínvonalának állandó emelése volt. Külföldi példák és saját tapasztalatok egyaránt meggyőzték arról, hogy a nép jólétét állandóan emelni, a pusztító gazdasági válságokat és a munkanélküliséget kiküszöbölni nem lehet másként, mint tervgazdálkodás útján. Ebből a felismerésből fakadt a hároméves terv. Már a hároméves tervvel kapcsolatos viták meggyőzhettek mindenkit arról, hogy semmiféle terv sikeres végrehajtására nem lehet addig gondolni, amíg a nagybankok, a modern gazdasági életnek ezek a kulcsállásai magántőkések kezében vannak. A hároméves terv, több mint hét hónapos gyakorlata azzal a tapasztal-